

СПРАВКА ЗА НЯКОИ ОТ НАЙ-ВАЖНИТЕ НАУЧНИ ПОСТИЖЕНИЯ НА

ПРОФ. Д.С.Н. БОЖИДАР ИВКОВ

1. Направление социология на инвалидността

1.1. Научно-теоретични приноси

1. В монографията „Инвалидност и отношение към хората с инвалидност през вековете“ (книги и монографии № 2) се поставя началото на системните изследвания в България в областта на история на инвалидността.

2. Представени са теоретични и емпирични основания за обособяване на социология на инвалидността извън рамките на социология на медицината, в качеството ѝ на самостоятелна изследователска област. (книги и монографии № 1)
1) С тази монография се поставя началото на съществуване на социологическата дисциплина „социология на инвалидността“ в България.

3. Предложена е дефиниция на социология на инвалидността като самостоятелна научна социологическа дисциплина и са определени обектът и предметът на социология на инвалидността, както и базовите тематични области, основните цели и приложни задачи. (книги и монографии № 1)

4. Разработена е в разгърнат вид система от медико-социални класификации на инвалидността, които подпомагат всички теоретични и приложни изследвания на феномена и социалната категория „лица с инвалидност“. (книги и монографии № 1)

5. Отново е установен факта (а това говори за трайна тенденция) и може да се счита за доказано, че депривацията, в т.ч. и на разходите за здраве, е основна жизнена стратегия за голяма част от представителите на социалната категория лица с инвалидност в България. Това неминуемо води до изпадане и трайно съществуване в условията на относителна, дори и абсолютна бедност, а от тук и до влошаване на качеството на живот и до увеличаване и трайно съществуване на големи социални неравенства, в т.ч. и неравенства в здравето. (книги и монографии № 5 и № 7)

6. Установено и доказано е, че инвалидността сама по себе си е сложен социален феномен и като такъв, е генератор на социални неравенства и изисква трансдисциплинарен подход при изучаване на комплексните проблеми, които поражда, в т.ч. неравенствата в здравето. (статии № 39 и 40)

7. Създаден на нов качествен метод, разновидност на наративния метод, т.е. анализ на микронаративи, в т.ч. биографични. Верифицирана е неговата научно-практическа пригодност и приложимост като метод, позволяващ бързо, без необходимост от големи финансови средства, навлизане на изследователя в непознати или слабо познати изследователски полета. (статии № 47)
8. Доказано е, че инвалидността сама по себе си поражда и поддържа наличието на социални неравенства в здравето, като това е следствие от синергичното влияние на множество социални фактори. (статии № 45)

1.2. Научно-приложни приноси

1. Създадена е хронологична листа (Приложение 5 на „Инвалидност и отношение към хората с инвалидност през вековете“), в която са представени световни и български известни деятели в науката, изкуството и спорта – всички те хора с инвалидност. Подобна хронология доказва една от моите тези, че инвалидността сама по себе си по-рядко, в сравнение с обществото, се представя в ролята на социална бариера пред развитието на човека с инвалидност. (книги и монографии № 2)
2. Предложен е оригинален концептуален подход, който може да служи като теоретико-методологична основа на анализа на инвалидността. (книги и монографии № 1)
3. Очертани са границите на социология на инвалидността като самостоятелна социологическа дисциплина и нейните релации с тренда Disability Studies. (книги и монографии № 1)
4. За първи път в българската социологическа практика се навлиза в дълбочина на проблематиката вътре в самата социална категория лица с инвалидност и се анализират социалните неравенства, в т.ч. и в здравето, между отделните субкатегории лица с инвалидност. (статии № 40)
5. Потвърдено е, че инвалидността или уврежданията предопределят по-ниско образователно равнище, значително по-ниска трудова заетост и доходи. В съвкупност тези фактори оформят значими неравенства в здравето и в достъпа до здравни услуги. (статии № 38, 39)
6. Очертана е общата картина на житейската ситуация през 2015 г. на субкатегорията лица с инвалидност на 65 и повече години, която може да служи за отправна точка на последващи социални и социологически изследвания. (статии № 46)
7. Идентифицирани са общите характеристики на хроничните ревматоидни и мускулно-скелетни болести от гледна точка на самите хора с подобни

заболявания и от гл.т. на начина, по който те живеят с тези болести, на преживяванията и опита им с тях. (статии № 47)

8. Разкрит е живота с хронична физическа болка от позициите на социологията, което е една от редките проблематизации в българската социология. (статии № 41)

2. Направление социология на медицината и социология на здравеопазването

2.1. Научно-теоретични приноси

1. Установен и верифициран е фактът, че семиотиката и социология на знака са добър методологичен и методичен инструментариум за анализ на пациентски наративи и особено за разграничаване на значенията и смислите, които придават пациентите на определени знаци, свързани с тяхното здраве, в конкретния случай на медицинската диагноза. Този инструментариум е възможно да бъде „вграден“ в утвърдени вече теоретични социологически концепти и да служи за задълбочаване на анализите, основани на различни качествени методи. (студии № 15)

2. Разработена е и е верифицирана в практиката уникална по своя характер методика за ежедневна регистрация на разходите за здраве от джоба на лицата и домакинствата в България. Едновременно с това е разработен и също верифициран уникален класификатор на видовете разходи по групи разходи. (колективни монографии № 6)

3. Установен и анализиран е фактът, че инвалидността сама по себе си е един от основните фактори пораждащи и поддържащи социалните неравенства в здравето, като причините за това се откриват в съвместното и взаимно засилващо се влияние на система от фактори. (колективни монографии № 6)

2.2. Научно-приложни приноси

1. Изградени са аргументирани, основаващи се на представителни и достоверни емпирични данни, получени от национално представителни емпирични социални изследвания, социално-демографски, статусен и здравен профили на социалната категория лица с инвалидност. (колективни монографии № 6)

2. Тези профили са подложени на сравнителен анализ със съответните профили на социалната категория лица без увреждания и са изведени величината и вида на социалните неравенства, в т.ч. и неравенствата в здравето между двете категории лица. (колективни монографии № 6)

3. Регистрирани и представени са сериозните различия в стойността на разходите за здраве от джоба, направени от домакинствата в държавни и частни болници. Установено е, че едни от най-важните причини за оскъпяването на здравните услуги са свързани с опазяването на здравеопазването и с приемането и реализацията на неадекватните публични политики в тази сфера. (статии № 43)

4. Потвърдено е схващането, че пациентския наратив носи много голям евристичен заряд, както за самите пациенти, така и за ефективността на клиничната и терапевтичната практика. Защото този наратив представлява своеобразен прозорец към света на действителното, същинското страдание и едновременно с това е и „начин за достъп до индивидуалните констелации на патологичните симптоми и техните причини“. (студии № 15)

3. Направление : социология на социалната политика

Научно-приложни приноси

1. Разкрити са процесите на редуциране на правата и облекченията за хората с инвалидност през годините на прехода чрез сравнителен анализ на наименованията на основни нормативни документи в сферата на социалната политика към хората с инвалидност, както и на дефинициите на основните понятия в тази област. (статии № 31)

4. Направление: Интернет и нови технологии – социологически аспекти

Научно-теоретични приноси

1. Формулирано е предметното поле на невросоциологията, която изучава „взаимодействията между (1) нервното (невробиологичните механизми), (2) когнитивното (възприемане и обработка на социалната информация) и (3) социалното (контекстуалните фактори за поведение на човека) равнища“. (статии № 35)

5. Философия

Научно-теоретични приноси

1. Очертано е ново изследователско поле във философията: философия на инвалидността. Изследвано е влиянието на инвалидността върху жизнения свят на хората с инвалидност (статии № 26, публикация под печат).

6. Други

6.1. Научно-теоретични приноси

Направен е добре аргументиран опит да се замени една терминология, с имплицитно заложена в нея стигматизираща същност, с друга, далеч по неутрална терминология, т.е. вместо терминологията „деца със специални образователни нужди“ се предлага да се използва терминологията „деца със специфични образователни потребности“ (статии № 42).

София, юни 2021